

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка

МЕТОДИКА ВИХОВНОЇ РОБОТИ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

Методичні рекомендації
до практичних занять
для студентів спеціальності 014
Середня освіта (Музичне мистецтво)

Чернігів – 2018

УДК 37015.31(072)

ББК Ч421:3

М54

Укладачі: **ДОРОШЕНКО Тетяна Володимирівна**,
доктор педагогічних наук,
професор кафедри мистецьких дисциплін;
СКОРИК Тамара Володимирівна,
доцент, кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри мистецьких дисциплін.

Рецензенти: **МІНЕНОК Антоніна Олексіївна**,
доктор педагогічних наук, професор кафедри
початкової та дошкільної освіти;
КАСАТКІНА Тамара Іванівна,
директор Чернігівської СЗОШ №2.

**М 54 Методика виховної роботи в закладах освіти.
Методичні рекомендації до практичних занять для
студентів спеціальності 014 Середня освіта (Музичне
мистецтво). Укл. : Дорошенко Т. В., Скорик Т. В. Чернігів :
НУЧК імені Т. Г. Шевченка, 2018. 44 с.**

Методичні рекомендації містять основні положення програми навчальної дисципліни «Методика виховної роботи в закладах освіти», розробку практичних занять з рекомендованими питаннями для обговорення, практичними та індивідуально-дослідними завданнями, рекомендованою літературою, перелік питань для заліку та екзамену.

Представлені методичні рекомендації пропонуються магістрантам спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво) та вчителям-методистам з виховної роботи для підвищення власної професійної компетентності.

ББК Ч421:3

УДК 37015.31(072)

Рекомендовано до друку рішенням вченої ради
факультету дошкільної, початкової освіти і мистецтв
Національного університету «Чернігівський колегіум»
імені Т. Г. Шевченка (Протокол № 1 від 19.09.2018 р.)

© Дорошенко Т. В., Скорик Т.В., 2018

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	5
1. ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «МЕТОДИКА ВИХОВНОЇ РОБОТИ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ»	7
1.1. Тематичний план навчальної дисципліни «Методика виховної роботи в закладах освіти»	7
1.2. Структура навчальної дисципліни	11
1.3. Методи поточного та підсумкового контролю.....	13
2. ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ	15
2.1. Основи організації виховного процесу в освітніх закладах	15
2.2. Визначальні умови й методи реалізації виховної роботи	16
2.3. Методика організації морального виховання учнів	17
2.4. Методика організації трудового та економічного виховання.....	18
2.5. Методика організації естетичного виховання учнів	19
2.6. Методика організації екологічного виховання учнів.....	20
2.7. Методика організації громадянського виховання учнів та учнівського самоврядування.....	21
2.8. Методика виховної роботи педколективу з використанням національних традицій у сучасній школі	22
2.9. Методика підготовки майбутнього сім'янина	24
2.10. Виховна робота в початковій школі	25
2.11. Виховна робота з учнями середнього шкільного віку.....	26
2.12. Виховна робота зі старшокласниками.....	27
2.13. Виховна робота зі студентською молоддю	28

2.14. Методика організації виховної роботи	29
2.15. Специфіка виховної роботи в позашкільних навчальних закладах, тимчасових дитячих і молодіжних об'єднаннях у літніх оздоровчих таборах.....	30
2.16. Взаємодія школи, сім'ї та громадськості у вихованні молодого покоління	31
2.17. Значення культури педагогічного спілкування у виховному процесі	32
2.18. Самовиховання як фактор формування особистості	33
2.19. Моніторинг якості виховної роботи.....	35

3. ПРОГРАМНІ ВИМОГИ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «МЕТОДИКА ОРГАНІЗАЦІЇ ВИХОВНОЇ РОБОТИ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ»	36
3.1. Перелік питань до заліку.....	36
3.2. Перелік екзаменаційних питань	37
3.3. Рекомендована література	40

ПЕРЕДМОВА

Дисципліна «Методика виховної роботи в закладах освіти» відноситься до вибіркових дисциплін циклу професійної підготовки. Вивчення дисципліни спрямоване на підготовку майбутніх фахівців до здійснення виховної роботи у закладах освіти.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є теоретичні основи та методика організації виховної роботи в закладах освіти; закономірності, принципи, технології, інноваційні методи та прийоми здійснення педагогічного керівництва процесом виховання у сучасних закладах освіти.

Мета вивчення навчальної дисципліни “**Методика виховної роботи в закладах освіти**” полягає в опануванні форм, методів і засобів виховної роботи в умовах освітнього закладу; методичних особливостей організації виховної роботи у закладах освіти різних рівнів.

Основними завданнями вивчення дисципліни “Методика виховної роботи в закладах освіти” є:

- опанування сучасними теоретичними й практичними знаннями щодо принципів, форм, методів і засобів виховання;
- ознайомлення з різними напрямками виховання та технологіями їхньої реалізації в освітньому процесі;
- вивчення специфіки організації й здійснення виховної роботи у загальноосвітній школі, позашкільних навчальних освітніх закладах, тимчасових дитячо-юнацьких осередках, закладах вищої освіти.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти будуть **знати**: зміст, етапи й очікувані результати процесу виховання; основні закономірності та чинники ефективності процесу виховання; класифікацію методів виховання та умови оптимального вибору й ефективного їх застосування; основні напрями виховання; структуру і принципи функціонування колективу; особливості виховної роботи в освітніх закладах; форми і засоби підвищення педагогічної культури батьків; значення громадських організацій у

вихованні молоді; особливості виховної системи позашкільної освіти України на сучасному етапі; провідні завдання, принципи організації й різновиди виховних заходів у літньому оздоровчому таборі.

У результаті вивчення навчальної дисципліни, студенти будуть **уміти**: здійснювати управління процесом виховання; добирати методи і прийоми виховання; застосовувати індивідуальну, групову та масову форми виховної роботи; організовувати та проводити виховні заходи; виконувати обов'язки класного керівника чи куратора групи; співпрацювати з батьками учнів чи студентів; залучати активну громадськість до процесу виховання; здійснювати виховну роботу в позанавчальних закладах освіти; розробляти і спільно з вихованцями реалізовувати виховну справу; планувати виховну роботу в оздоровчих таборах; організовувати й спільно з вихованцями проводити виховні заходи і колективні творчі справи в осередку літнього оздоровчого табору.

Викладання дисципліни передбачає лекції та семінарські заняття, які забезпечують формування стійких знань основ виховної роботи та методики її реалізації у закладах освіти. Важлива роль відводиться самостійній підготовці студентів, у ході якої опрацьовується додаткова література, виконуються індивідуальні навчально-дослідні завдання та реферати на запропоновані теми.

Дані методичні рекомендації призначені для підготовки студентів до практичних занять з дисципліни «Методика виховної роботи у закладах освіти» і сприятимуть більш ґрунтовному вивченню курсу.

1. ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «МЕТОДИКА ВИХОВНОЇ РОБОТИ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ»

1.1. Тематичний план навчальної дисципліни «Методика виховної роботи в закладах освіти»

Змістовий модуль 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЗДІЙСНЕННЯ ВИХОВНОЇ РОБОТИ

Тема 1. Основи організації виховного процесу в освітніх закладах

Зміст, мета, етапи й очікуваний результат процесу виховання. Основні закономірності та чинники ефективності процесу виховання. Управління процесом виховання. Зміст роботи класного керівника. Функції класного керівника. Планування й здійснення класним керівником виховної роботи. Роль класного керівника у згуртуванні й вихованні учнівського колективу. Співпраця класного керівника з родинами учнів. Шляхи ефективної взаємодії класного керівника з учнівським колективом.

Куратор академічної групи закладу вищої освіти: функції та завдання, основні напрями роботи. Професіограма куратора. Планування виховної роботи в академічній групі. Вивчення морально-психологічного клімату в групі.

Тема 2. Визначальні умови й методи реалізації виховної роботи

Провідні принципи виховання. Значення принципів виховання у процесі досягнення мети виховання. Поняття методу та прийому виховання. Класифікація методів виховання. Основні групи методів виховання й передумови їхнього використання. Умови оптимального вибору й ефективного застосування методів виховання. Методи формування свідомості. Методи формування суспільної поведінки. Методи стимулювання діяльності та поведінки. Методи контролю та аналізу ефективності виховання. Класифікація форм виховної роботи.

Тема 3. Основні напрями виховної роботи

Розумове виховання. Формування наукового світогляду особистості. Форми і методи морального виховання у початковій школі. Статеве виховання і підготовка підлітків до сімейного життя. Виховання свідомої дисципліни, почуття обов'язку та відповідальності. Правове виховання. Виховання здорового способу життя. Організація екологічного виховання в урочний і позаурочний час. Трудове виховання.

Профорієнтаційна робота в школі. Економічне виховання. Формування основ підприємництва. Організація естетичного виховання. Значення фізичного виховання у процесі реалізації здорового способу життя.

Змістовий модуль 2.

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ РІЗНИХ ВІКОВИХ ГРУП ТА МОЛОДІ

Тема 4. Виховна робота у початковій школі

Основні психологічні особливості молодших школярів. Характеристика завдань виховної роботи у початковій школі. Визначення оптимальних форм і методів виховного впливу на учнів початкової школи. Формування у школярів гуманних рис особистості. Розвиток пізнавальних інтересів учнів. Форми і методи виховання у молодших школярів рис дисциплінованості.

Тема 5. Виховна робота з учнями середнього шкільного віку

Психологічні особливості учнів підліткового віку. Специфіка підліткового віку як передумова виховної роботи з учнями 5 – 9 класів. Форми і методи виховної роботи у середніх класах. Шляхи формування особистісних якостей підлітків у позакласній роботі. Завдання виховної роботи з підлітками. Формування гуманістичного світогляду в учнів 5 – 9 класів. Значення виховних заходів і колективних творчих справ (КТС) у роботі з підлітками.

Тема 6. Виховна робота зі старшокласниками

Психологічні особливості старшокласників і завдання виховної роботи у 10 – 11 класах. Особливості педагогічного спілкування й виховної роботи зі старшокласниками. Провідні завдання виховання старшокласників. Основні напрями виховання учнів старших класів. Форми організації виховної роботи у старших класах. Оптимальні засоби стимулювання громадської активності старшокласників. Організація самовиховання учнів у старших класах.

Тема 7. Виховна робота зі студентською молоддю

Студент і студентська група як об'єкти педагогічного процесу. Особливості психічного розвитку студента-першокурсника. Проблеми та фази адаптації студента-першокурсника. Типологія та класифікація ставлення студентів до навчання. Особливості розвитку особистості студента на різних курсах навчання. Сутність соціалізації студентів. Закони, закономірності та основні принципи виховання студентів. Цілісність процесу виховання студентів і взаємозалежність його компонентів. Методи, засоби і форми виховного впливу на особистість студента. Самовиховання студентів в умовах закладів вищої освіти.

Змістовий модуль 3.

ОСОБЛИВОСТІ МЕТОДИКИ ПІДГОТОВКИ І ПРОВЕДЕННЯ ПОЗАКЛАСНИХ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНИХ ЗАХОДІВ

Тема 8. Методика організації виховної роботи

Методика проведення виховної години. Організація та проведення виховних заходів. Методика організації та проведення класних зборів. Методика проведення етичної бесіди. Методика проведення усного журналу. Методика проведення бесіди за «круглим столом». Методика проведення дискусії, гри, прес-конференції тощо. Методика проведення свят та екскурсій. Методика проведення предметного тижня та профорієнтаційної роботи. Методика проведення КТС.

Тема 9. Специфіка виховної роботи в позашкільних навчальних закладах, тимчасових дитячих і молодіжних об'єднаннях у літніх оздоровчих таборах

Різновиди дитячих і юнацьких організацій. Історія становлення позашкільних організацій в Україні. Провідні принципи функціонування позашкільних навчальних закладів. Характеристика системи позашкільної освіти сучасної України. Форми виховної роботи в позашкільних закладах освіти. Виховна справа як синтезований компонент у діяльності позашкільного навчального закладу.

Форми організованого дозвілля під час канікул. Планування виховної роботи в оздоровчих таборах. Провідні завдання, принципи організації й різновиди виховних заходів у літньому оздоровчому таборі. Організація фізичного виховання в літньому оздоровчому таборі. Екологічне виховання у табірній роботі. Передумови здійснення національного виховання в осередку літнього оздоровчого табору.

Змістовий модуль 4. ФАКТОРИ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ

Тема 10. Взаємодія школи, сім'ї та громадськості у вихованні молодого покоління

Педагогічна культура батьків як передумова сімейного виховання. Форми і засоби підвищення педагогічної культури батьків. Шляхи залучення громадськості у процес виховання. Визначення виховної функції громадських організацій. Роль громадських організацій у вихованні учнівської молоді. Громадська діяльність як чинник формування особистості. Значення громадських організацій у національному вихованні молоді. Волонтерська діяльність як чинник формування громадської самосвідомості.

Тема 11. Значення культури педагогічного спілкування у виховному процесі

Вимоги до особистості педагога як вихователя. Компоненти педагогічної діяльності та їх прояв у роботі педагога-вихователя. Спілкування як провідний чинник виховання особистості. Способи вдосконалення педагогічного спілкування. Структура та стилі педагогічного спілкування. Особливості педагогічного спілкування з вихованцями різних вікових груп. Позитивні і негативні наслідки педагогічного спілкування.

Тема 12. Самовиховання як фактор формування особистості

Сутність поняття самовиховання. Роль виховання у процесі самовиховання. Роль самовиховання у розвитку особистості. Взаємозв'язок між самовихованням та саморозвитком. Основні характеристики процесу самопізнання. Фактори, що впливають на самооцінку особистості. Організація процесу самовиховання. Психологічні основи самовиховання. Самовдосконалення студентів у процесі практичної підготовки.

Тема 13. Моніторинг якості виховної роботи

Поняття моніторингу та його видів. Педагогічна діагностика якості виховної роботи як складова педагогічного моніторингу. Методологічні основи діагностики виховної роботи. Програма вивчення учнів і типовий план складання характеристики. Методики вивчення особистості учня/студента та учнівського колективу/академічної групи. Педагогічний консиліум. Ефективність виховання як показник сформованих якостей особистості.

1.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
Модуль 1												
Змістовий модуль I. Теоретичні засади здійснення виховної роботи												
Тема 1. Основи організації виховного процесу в освітніх закладах	18	4	4	-	-	10	12	2			10	
Тема 2. Визначальні умови й методи реалізації виховної роботи	14	2	2	-	-	10	20				20	
Тема 3. Основні напрями виховної роботи	28	4	14	-	-	10	24	2	2		20	
Разом за змістовим модулем 1	60	10	20	-	-	30	56	4	2		50	
Змістовий модуль II. Психолого-педагогічні передумови виховання дітей різних вікових груп та молоді												
Тема 1. Виховна робота в початковій школі	9	2	2	-	-	5	10				10	
Тема 2. Виховна робота з учнями середніх класів	9	2	2			5	10				10	
Тема 3. Виховна робота зі старшокласниками	9	2	2			5	10				10	
Тема 4. Виховна робота зі студентською молоддю	9	2	2			5	10				10	
Разом за змістовим модулем 2	36	8	8	-	-	20	40				40	

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
Змістовий модуль III. Особливості методики підготовки і проведення позакласних навчально-виховних заходів												
Тема 1. Методика організації виховної роботи	16	4	2			10	12	2			10	
Тема 2. Специфіка виховної роботи в позашкільних навчальних закладах, тимчасових дитячих і молодіжних об'єднаннях у літніх оздоровчих таборах	11	4	2			5	10				10	
Всього за змістовим модулем	27	8	4			15	22	2			20	
Змістовий модуль 4. Фактори результативності виховного процесу												
Тема 1. Взаємодія школи, сім'ї та громадськості у вихованні молодого покоління	12	2	2			8	15	-	-	-	15	
Тема 2. Значення культури педагогічного спілкування у виховному процесі	14	4	2			8	12	2			10	
Тема 3. Самовиховання як фактор формування особистості	15	4	2			9	15				15	
Тема 4. Моніторинг якості виховної роботи	16	4	2			10	10				10	
Всього за змістовим модулем	57	14	8			35	62	2			50	
Усього годин	180	40	40	-	-	100	180	4	6		170	

1.3. Методи поточного та підсумкового контролю

Пояснення видів робіт та вимоги до їх оцінювання

1. Робота на семінарському занятті. Робота на семінарському занятті передбачає: усне опитування, експрес-опитування, вирішення практичних завдань

Усне опитування – найбільш поширений метод контролю у педагогіці. Усне опитування дає можливість перевірити ступінь засвоєння знань студентами, здатність до аргументації та сформованість мовленнєвих навичок. Студент має можливість логічно та доказово висловити власну думку щодо обговорюваних на семінарі питань (питання рефлексивного блоку). Максимальна кількість балів, яку студент може набрати на семінарському занятті із даного виду опитування, передбачена робочою програмою навчальної дисципліни. Бал є вищим в залежності від самостійності підготовки та аргументованості висловлювань.

Експрес-опитування на семінарі проводиться на початку або в кінці семінару для актуалізації опорних знань, засвоєних на попередніх заняттях. Деякі питання семінарського заняття також можуть розглядатися за методикою експрес-опитування з метою охоплення якомога більшої кількості студентів. У процесі експрес-опитування студенти мають можливість отримати додаткові бали на занятті. Оцінюючи відповідь, викладач керується такими критеріями: змістовність, правильність та чіткість відповіді.

Вирішення практичних завдань проводиться на занятті за допомогою використання ігрових та інтерактивних методів навчання. Проблемні питання чи ситуації вирішуються у мікрогрупах. Студенти мають можливість організувати обговорення у формі дискусії чи дидактичної гри.

Оцінюючи вирішення завдань практичного блоку, викладач керується такими критеріями: повнота та аргументованість відповіді, творчий підхід до вирішення проблеми, нестандартність прийняття рішень, самостійність та правильність обґрунтування.

2. Письмова робота за результатами модульного контролю

Відповідно до програми навчальної дисципліни викладач проводить дві письмових роботи за результатами вивчення кожного змістового модуля. Кожна письмова робота може включати теоретичні питання та практичні завдання. Питання письмової роботи охоплюють всі теми відповідного змістового модуля. Максимальна кількість балів, яку студент може отримати за результатами однієї письмової роботи, становить 5 балів.

3. Індивідуальна навчально-дослідна робота студента полягає у написанні відповіді на поставлені проблемні питання у формі есе, підготовці реферату, тез доповіді, розробки сценарію виховного заходу, оформленні таблиць, виконанні практичних завдань тощо

Тематика самостійної роботи дається після кожного семінарського заняття. Всі види індивідуальних завдань, в тому числі реферат, передбачає цілісну відповідь на поставлене питання із аргументованим викладом власної точки зору. Вимоги до написання індивідуального завдання та реферату подано у п.5 та додатках.

4. Підсумкова контрольна робота проводиться одна в семестр за результатами вивчення всіх змістових модулів.

Вона включає 2 теоретичні та 1 тестове завдання. Завдання контрольної роботи можуть включати питання з тем, вивчення яких не виносились на семінарські заняття, а також питання, які передбачені планом для самостійного вивчення.

Про проведення підсумкової роботи студенти попереджаються не менш як за тиждень. З переліком тем, питання з яких буде винесено на контрольну роботу, студенти теж ознайомлюються завчасно.

Відповідь на теоретичні питання повинна бути повною, логічно його розкривати, але разом із власним аналізом поставленої у питанні проблеми.

Після перевірки контрольної роботи та оголошення її результатів студентам надається можливість ознайомитись з власними роботами, і за необхідності оспорити результати контрольної роботи.

2 ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

2.1. Основи організації виховного процесу в освітніх закладах

Питання для обговорення

1. Характеристика виховних проблем та негативних явищ у сучасному шкільному середовищі.
2. Оновлення змісту виховного процесу в «новій українській школі».
3. Сутність понять «процес виховання», «вихованість».
4. Організація процесу виховання особистості.
5. Закономірності виховного процесу.
6. Сучасні напрями виховної роботи (лист департаменту МОН).
7. Діяльність класного керівника: функції та завдання, напрями роботи.
8. Функції та зміст діяльності куратора академічної групи.

Практичний блок

1. Міні-дискусія «Бути вихованим – що це значить?».

Індивідуальні навчально-дослідні завдання

1. Запропонувати проект бесіди за «круглим столом» «Ми живемо, щоб залишити слід».
2. Проаналізувати новітні форми проведення виховних заходів, які Вам довелося зустріти у літературі або у власній практиці.

Рекомендована література

1. Концепція національного виховання (Схвалена Всеукраїнською радою працівників освіти 30 червня 1994 року). *Рідна школа*. 1995. №6. С. 3-8.
2. Качинська Л. П. Виховний процес в сучасній школі: методичний посібник. Рівне, 1997. 159 с.
3. Кондрашова Л. В. Внеаудиторная работа по педагогике в педагогическом институте. Киев-Одесса, 1988. 158 с.
4. Кремень В. Г. Освіта і наука в Україні – інноваційні аспекти. К., 2005. 447 с.

5. Методичне забезпечення виховної роботи в школі. *Завуч*. 2001. №4(82). С. 3-4.

6. Рожков М. И., Байбородова Л. В. Теория и методика воспитания : учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений. Москва, 2004. 384 с.

7. Сорока Г. І. Організація виховної роботи: планування, аналіз, методичне забезпечення. Харків, 2005. 128 с.

2.2. Визначальні умови й методи реалізації виховної роботи

Питання для обговорення

1. Провідні принципи виховання.
2. Основні групи методів виховання й передумови їх використання.
3. Класифікація форм виховної роботи.

Практичний блок

1. Скласти класифікаційну таблицю методів виховання.
2. Навести приклад методу формування свідомості.
3. Скласти класифікаційну таблицю форм виховної роботи.
3. Робота з кейсами.

Індивідуальні навчально-дослідні завдання

Розробити аукціон ідей: назвати різноманітні форми проведення виховних заходів, які можна використати у виховній роботі з класним колективом, студентською групою, дати їм нестандартні назви. Скласти класифікаційну таблицю.

Рекомендована література

1. Бех І. Д. Виховання особистості : підруч. для студ. вищ. навч. закл. Київ, 2008. 838 с.

2. Кондрашова Л. Методика організації виховної роботи в сучасній школі: Навчальний посібник. К, 2014.

3. Поясик О. І., Лаппо В. В. Методика виховної роботи : навчальний посібник. Івано-Франківськ, 2011. 202 с.

2.3. Методика організації морального виховання учнів

Питання для обговорення

1. Сутність та складові моральної культури.
2. Мета та завдання морального виховання.
3. Шляхи формування моральної культури школярів.
4. Особливості становлення моральної культури молоді.

Практичний блок(робота в мікрогрупах)

1. Провести етичну бесіду про правила поведінки учнів у: громадському транспорті, театрі, на виставці тощо.
2. Обговорити методику проведення диспуту на тему: «Кого можна вважати культурною людиною?»

Індивідуальні навчально-дослідні завдання

1. Розробити диспут на одну із запропонованих тем:
 - Що спричиняє найбільші проблеми в сім'ї ?
 - Інтелігентність – це виховання чи вроджена якість?
 - Добро чи зло... Чого у світі більше?
2. Запропонувати новітні форми заходів для підвищення ефективності морального виховання у закладах вищої освіти.
3. Підготувати есе на тему «Виховний ідеал, до якого б Ви хотіли прагнути».

Рекомендована література

1. Бех І. Д. Моральний розвиток особистості. *Рідна школа*. 2004. №1. С. 16-18.
2. Білецька І. Вирішення моральних завдань як метод виховання цінності іншої людини. *Рідна школа*. 2005. №1. С. 15-20.
3. Білоусова В. О., Говорун Т. В., Кисельова Н. Й. Виховання культури поведінки учнів. Київ, 1986. 160 с.
4. Бондар Л. Виховання моральних цінностей у школярів. *Початкова школа*. 2000. №12. С. 45-48.
5. Гіббс Д. Тренінг моральних міркувань. *Практична психологія та соціальна робота*. 2004. №8. С. 25-30.
6. Друзь З. В. Виховні технології в сучасній школі. Київ, 2005. 256 с.
7. Зосимовський А. Критерії моральної вихованості. *Педагогіка*. 1992. №11-12. С. 22-26.

8. Качинська Л. П. Виховний процес в сучасній школі: методичний посібник. Рівне, 1997. 159 с.

9. Коберник І. Моральне виховання – традиції, проблеми, інновації. *Рідна школа*. 2002. №5. С. 42-44.

2.4. Методика організації трудового та економічного виховання

Питання для обговорення

1. Зміст, мета, завдання трудового виховання учнів.
2. Зміст та завдання економічного виховання учнів у нових соціально-економічних умовах.
3. Форми, методи і засоби економічного виховання школярів.
4. Методика формування в учнів економічної культури.
5. Інноваційні підходи до виховної діяльності педагога щодо організації трудового та економічного виховання.

Практичний блок

1. Мозковий штурм: розробити орієнтовний план проведення тижня економіки.
2. Дайте визначення найбільш вживаних економічних понять та включіть їх обговорення у ситуаційно-рольову гру (економіка, економічна політика, економічна криза, інфляція, безробіття, кредит, валюта, аукціон та ін.).

Індивідуальні навчально-дослідні завдання

1. Скласти план виховного заходу на одну із запропонованих тем:
 - Акція: «День підприємництва» (Як заробити кошти для оплати екскурсійної поїздки для учнів підліткового віку).
 - Ділова гра «Економісти за «круглим столом»».
 - Ситуативна гра «Йдемо на ринок», «Товар – гроші – товар».
 - Економічний марафон «Бережімо копійку».
 - Конкурс «Реклама», «Захист бізнес-плану».
2. Зробити розробку ситуаційно-рольової (ділової) гри до теми трудового або економічного виховання. Провести гру в групі. Проаналізувати гру, проведену під час заняття за такою схемою: мета та завдання гри; тип, вид, функції гри; прийоми на початку гри; прийоми задля корекції ігрової ситуації; прийоми по закінченню гри; дії та позиція організаторів гри.

Рекомендована література

1. Березок О. С. Методика трудового виховання та профорієнтації учнів. Практикум з педагогіки : навчальний посібник за ред. О. Дубасюк, А. Іванченко. Київ, 1996. 432 с.
2. Бурдін В. Взаємодія сім'ї і школи у трудовому вихованні підлітків. *Рідна школа*. 2003. № 12. С. 35-37.
3. Величканич О. Виховуємо любов до праці. *Рідна школа*. 2000. №6. С. 44-47.
4. Загривий В. Економічне виховання у школі. *Рідна школа*. 1999. № 9. С. 280-296.
5. Лукаш С. Педагогічне розуміння економічного мислення. *Педагогіка і психологія*. 1999. № 1. С. 26-35.

2.5. Методика організації естетичного виховання учнів

Питання для обговорення

1. Завдання та зміст естетичного виховання.
2. Форми та методи естетичного виховання.
3. Методика формування естетичних почуттів, смаків, ідеалів та уподобань учнів з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей.
4. Методичні підходи щодо підготовки та проведення окремих виховних заходів естетичного спрямування.

Практичний блок (робота в мікрогрупах)

1. Скласти розгорнутий план бесіди на тему (на вибір): «Що таке краса?», «Слухаємо музику...».
2. Розробити музично-літературну вітальню. Орієнтовні теми (на вибір): «Вісники краси», «Душі прекрасні пориви».

Індивідуальні навчально-дослідні завдання

1. Описати систему естетичного виховання у школі Вашої мрії, виходячи з позиції «Коли б директором був я» (твір-есе).
2. *Завдання-ситуація*: висловіть свою думку та обґрунтуйте позицію щодо запровадження у школі єдиної учнівської форми. Підготуйте тези промови, з якою Ви б звернулися до учнів з цього питання як класний керівник.

3. Розробити сценарій розважального вечора, спрямованого на розвиток естетичного смаку відпочиваючих (для учнів або студентів).

Рекомендована література

1. Кривицкий К. Е. Школьникам об эстетике : Книга для учащихся старших классов. Москва, 1979. 153 с.

2. Лихачев Б. Т. Теория эстетического воспитания школьников: учеб. пособие по спецкурсу для студ. пед. ин-тов. Москва, 1985. 176 с.

3. Національна державна програма естетичного виховання. *Рідна школа*. 1995. № 12.

4. Сидорчук Н.Г. Естетичне виховання школярів. Практикум з педагогіки : навчальний посібник за ред. О. Дубасюк, А. Іванченко. Київ, 1996. 432 с.

2.6. Методика організації екологічного виховання учнів

Питання для обговорення

1. Зміст, форми і методи формування у школярів шанобливого ставлення до природи.
2. Сучасні підходи до формування екологічної культури учнів.
3. Здоров'язбережувальні технології виховання.
4. Методика організації природоохоронної діяльності учнів.
5. Методика проведення вікторини, екскурсії в природу.

Практичний блок

1. Обговорити методику проведення тижня екології.
2. Розробити сценарій творчого конкурсу «Природа і фантазія».
3. Вікторина «Земля у нас одна»:
 - 2) Що означає термін «екологія», хто і коли уперше ввів його до наукового вжитку?
 - 3) Що таке «Червона книга»? Чому вона має таку назву?
 - 4) Що таке державні заказники?

Індивідуальні навчально-дослідні завдання

1. Підготувати есе на тему: «Мої пропозиції щодо підвищення ефективності екологічного виховання»

2. Розробити один з вихованих заходів екологічної спрямованості: вікторину, тематичну екскурсію на природу. Орієнтовні теми: «Наш спільний дім – природа», «Земля у нас одна», «Природа і ми», «Дивовижний світ природи»

Рекомендована література

1. Борейко В. Є., Грищенко В. М. Экологические традиции, поверья и религиозные воззрения славянских и других народов. Вып. 3. Київ, 1996. 224 с.

2. Волкова А. Р. Екологічне виховання школярів. Київ, 2002. 180 с.

3. Корж М. О. Наш спільний дім – природа. Київ, 1989. 120 с.

4. Крисаченко В. С. Екологічна культура: теорія і практика. Навч. посібник для вузів. Київ, 1996. 352 с.

5. Любчак О. О., Зборжевська Т. В. Виховання захисників природи. Київ, 1985. 69 с.

6. Писарчук Є. А., Кухта А. М. Екологічне виховання учнів. Київ, 1990. 87 с.

7. Пустовіт Н. О., Плечова З. Н. Екологічні задачі, ігри та вікторини. Київ, 1995. 55 с.

2.7. Методика організації громадянського виховання учнів та учнівського самоврядування

Питання для обговорення

1. Сутність, завдання та зміст громадянського виховання учнів на сучасному етапі.

2. Критерії оцінки громадянської культури особистості.

3. Методика формування громадянської культури.

4. Учніське самоврядування як дійовий спосіб поєднання теорії та практики у вихованні громадянина демократичного суспільства.

5. Форми учнівського самоврядування: шкільний парламент, рада лідерів, кабінет міністрів, учнівська рада.

Практичний блок (робота в мікрогрупах)

Завдання-ситуація: класний керівник на початку року має створити актив класу, розподілити доручення між учнями.

Підготуйте план діяльності класного керівника та запропонуйте прийоми, які слід використати для того, щоб створення органів самоврядування пройшло якнайбільш ефективніше. Проаналізуйте особливості створення та організації студентського активу групи.

Індивідуальні навчально-дослідні завдання

1. Розробити виховний захід на одну із запропонованих тем: бесіду «За круглим столом» або «Азбука шкільної демократії»; усний журнал «Наш закон – наша сила», виховну годину «Свято української матері».

2. Скласти орієнтовний план соціальних проєктів. Орієнтовні теми: «Ініціатива добрих справ», «Милосердя», «Будинок без самотності» тощо.

Рекомендована література

1. Ігнатенко П. Р., Поплужний В. Л., Косарева Н. І. Виховання громадянина: психолого-педагогічний і народознавчий аспекти : навч.-метод. посіб. Київ, 1997. 252 с.

2. Друзь З. В. Виховні технології в сучасній школі. Київ, 2005. 256 с.

3. Качинська Л. П. Виховний процес в сучасній школі: методичний посібник. Рівне, 1997. 159 с.

4. Красовицький М. Ю. Виховна робота в школі: досвід і проблеми. Київ, 1992. 183 с.

5. Мистецтво шкільного самоврядування. Упор. М. Голубенко. Київ, 2004. 120 с.

6. Панасюк О. Ф. Друг – це означає другий Я! *Позакласний час*. 2000. №7. С. 16-18.

7. Чорна К. Уроки громадянського виховання в старших класах *Шлях освіти*. 2002. № 1. С. 27-30.

2.8. Методика виховної роботи педколективу з використанням національних традицій у сучасній школі

Питання для обговорення

1. Народні традиції – один з основних напрямів сучасного виховання школярів.

2. Методика проведення окремих форм роботи з використанням народних традицій: вечорниць, сучасних обрядів, вечорів фольклору, козацьких ігор, усних журналів тощо.

3. Методика проведення українських вечорниць.

Практичний блок (робота в мікрогрупах)

Обговорення питань

1. Чи брали Ви безпосередню участь у підготовці та проведенні заходів з використанням народних традицій? Яких саме?

2. Назвати форми виховної роботи з використанням народних традицій. Відзначити найбільш доцільні.

3. Визначити, керуючись народним календарем, найбільш важливі народні свята, які слід відмічати в класі, школі, університеті та разом з батьками. Оформити у таблицю перелік форм їхнього проведення.

Індивідуальні навчально-дослідні завдання

1. Підготувати сценарій одного із виховних заходів з використанням народних традицій. Орієнтовні теми:

– Усний журнал «Чарівний світ народних звичаїв, традицій», «Кетяги червоної калини».

– Вечір фольклору «Радуйся, земле, від віку до віку», «Ой у лузі калина».

– Етична бесіда «Ой не різж косу», «Весільні обряди мого народу».

– Українські вечорниці.

2. Скласти розгорнутий план організації та проведення свята «Козацькому роду нема переводу».

Рекомендована література

1. Друзь З. В. Виховні технології в сучасній школі. Київ, 2005. 256 с.

2. Концепція національного виховання. *Рідна школа*. 1995. №6. С. 3-8.

3. Методика виховної роботи з використанням народних традицій: методичні рекомендації. Укл. Соколова Л. Є., Соколова І. В. Кривий Ріг, 2000. 50 с.

4. Скуратівський В. Г. Свята українського народу. Київ, 1993. 480 с.
5. Сценарії народних свят. Упорядник Л. Курінчук. Київ, 2003. 112 с.
6. Щербань П. М. Прикладна педагогіка: навчально-методичний посібник для вузів. Київ, 2002. 215 с.

2.9. Методика підготовки майбутнього сім'янина

Питання для обговорення

1. Зміст, мета та завдання з виховання майбутнього сім'янина.
2. Форми і методи роботи школи, класного керівника з питань формування готовності учнів до створення шлюбу.
3. Діагностика готовності учнів до сімейного життя.
4. Методика організації і проведення окремих форм: дискусії, ділових та рольових ігор, інтерв'ю з підготовки школярів різних вікових груп до сімейного життя.

Практичний блок (робота в мікрогрупах)

1. Сформулюйте кодекс сучасної сім'ї.
2. Складіть 10-12 правил окремо для матері і батька, яких варто дотримуватися у системі сімейного виховання.
3. *Завдання-ситуація:* учениця Вашого класу Олена К. вчиться добре, охайна, спостережлива, вихована, але останнім часом надмірно захопилася юнаком, що відобразилося на її манері одягатися та на якості навчання. Складіть примірний план бесіди з ученицею з цієї проблеми.

Індивідуальні навчально-дослідні завдання

1. Підготувати анкету для визначення рівня готовності школярів до сімейного життя.
2. Розробити сценарій виховного заходу на одну із запропонованих тем:
 - дискусію: «Моральні основи взаємовідносин юнаків та дівчат», «Сімейне щастя – мрія чи реальність?»;
 - усний журнал «Чоловік та жінка»;
 - свято «День Святого Валентина»;
 - ділову гру «Бюджет та хазяйство сім'ї»;

– етичну бесіду «Права та обов'язки подружжя», «Ранній шлюб», «Позашлюбні діти».

Рекомендована література

1. Верга Д. Дела семейные. Москва, 1986. 180 с.
2. Вовчик-Блакитна М. В. Сімейне виховання. Київ, 1982. 147 с.
3. Друзь З. В. Виховні технології в сучасній школі. Київ, 2005. 256 с.
4. Чередниченко В. И. Прикасаюсь к будущему: Из опыта преподавания курса «Этика и психология семейной жизни»: Книга для учителя. Москва, 1989. 280 с.

2.10. Виховна робота в початковій школі

Питання для обговорення

1. Основні психологічні особливості молодших школярів.
2. Характеристика завдань виховної роботи в початковій школі.
3. Формування в учнів гуманних рис особистості.
4. Розвиток пізнавальних інтересів учнів.
5. Формування рис дисциплінованості молодших школярів.

Індивідуальні навчально-дослідні завдання

1. Підготувати реферати на теми:
 - Значення молодшого шкільного віку у формуванні особистості людини;
 - Особливості виховання учнів початкових класів;
 - Співробітництво з батьками молодших школярів у процесі виховної роботи.
2. Розробити анкети: для батьків, використання якої надавало б можливість виявляти проблеми в сімейному вихованні молодшого школяра; для учнів, яка б дозволяла виявити найбільш помітні особистісні риси молодшого школяра.
3. Підготувати сценарій виховного заходу в одному з початкових класів.
4. Прорецензувати одну із сучасних книг, присвячених виховній роботі в початкових класах.

Рекомендована література

1. Безпалько О. В., Трухін І. О., Говорун Т. В. Зміст і методика позакласної виховної роботи за інтересами : методичний посібник

[відп. ред. А. Й. Капська]. М-во освіти і науки України. Київ, 1993. 120 с.

2. Карпенчук С. Г. Теорія і методика виховання : навч. посіб. для студ. вищ. пед. навч. закл. 2-ге вид., доповн. і переробл. Ред. Т. М. Коліна, Л. О. Біда. Київ, 2005. 341 с.

3. Матвієнко О. В. Виховання молодших школярів: теорія і технологія. Київ, 2006. 543 с.

2.11. Виховна робота з учнями середнього шкільного віку

Питання для обговорення

1. Психологічні особливості дітей підліткового віку.
2. Завдання виховної роботи з підлітками.
3. Формування гуманістичного світогляду в учнів 5-9 класів.
4. Значення виховних заходів і колективних творчих справ (КТС) у роботі з підлітками.

Практичний блок (робота в мікрогрупах)

1. Міні-дискусія на тему “У чому полягають особливості підліткової субкультури?”.

Індивідуальні навчально-дослідні завдання

1. Підготувати реферат на тему:
 - Значення підліткового віку в розвитку особистості людини;
 - Причини й прояви психологічної кризи в підлітковому віці;
 - Особливості міжособистісних стосунків у спілкуванні підлітків.
2. Скласти бібліографію до теми “Позакласна виховна робота в середніх класах” (10-16 назв).
3. Розробити сценарій позакласного виховного заходу для учнів середніх класів.
4. Написати твір-мініатюру “Проблеми підліткового віку: власний досвід”.

Рекомендована література

1. Ведмеденко Б. Ф. Теоретичні основи і практика виховання молоді засобами фізичної культури : навч. посіб. для тренерів, учителів, студ. пед. ін-тів. Київ, 1993. 151 с.

2. Виховання в школі. Упоряд. В. Варава, В. Зоц. Київ, 2003. 126 с.

3. Бабак О. В., Бех І. Д., Василевська Т. Е. та ін. Виховання національно свідомого, патріотично зорієнтованого молодого покоління, створення умов для його розвитку як чинник забезпечення національних інтересів України: аналіт.-інформ. матеріали. Держ. ком. України у справах сім'ї та молоді, Держ. ін-т пробл. сім'ї та молоді. Київ, 2003. 167 с.

2.12. Виховна робота зі старшокласниками

Питання для обговорення

1. Психологічні особливості старшокласників і завдання виховної роботи в 10-11 класах.
2. Основні напрями виховання учнів старших класів.
3. Оптимальні засоби стимулювання громадської активності старшокласників.
4. Організація самовиховання учнів у старших класах.

Індивідуальні навчально-дослідні завдання

1. Скласти бібліографію до теми “Позакласна виховна робота в старших класах” (10-15 джерел).
2. Написати реферат на тему:
 - Значення юнацького віку у формуванні особистості людини;
 - Особливості застосування методів стимулювання в старших класах;
 - Засоби формування гуманної життєвої позиції в старшокласників.
3. Розробити анкету з метою виявлення стану психологічного комфорту в класі.
4. Укласти розгорнутий план виступу перед батьками на тему “Проблеми сімейного виховання старшокласників”.

Рекомендована література

1. Павелків О. М. Виховання у старшокласників інтересу до підприємницької діяльності у процесі оволодіння економічним розрахунком : навчально-методичний посібник. Рівне, 2004.

2. Теорія виховання : курс лекцій. Уклад. Олексюк О. Є. М-во освіти і науки України. Миколаїв, 2007. 267 с.

3. Тимощук Н.С. Особистісно орієнтоване виховання старшокласників у процесі позакласної роботи : навчально-методичний посібник. Наук.-метод. центр серед. освіти. Рівне, 2004. 281 с.

2.13. Виховна робота зі студентською молоддю

Питання для обговорення

1. Студент і студентська група як об'єкти педагогічного процесу.
2. Особливості психічного розвитку студента-першокурсника.
3. Проблеми та фази адаптації студента-першокурсника.
4. Сутність соціалізації студентів.
5. Закономірності та основні принципи виховання студентів.
6. Методи, засоби і форми виховного впливу на особистість студента.
7. Самовиховання студентів в умовах вищих навчальних закладів.

Індивідуальні навчально-дослідні завдання

1. Підготувати реферат на одну із запропонованих тем:
 - Типологія та класифікація ставлення студентів до навчання.
 - Самовиховання студентів в умовах вищих навчальних закладів.
2. Скласти план виховної роботи куратора академічної групи на навчальний рік (вказати курс та кількість студентів)
3. Розробити анкету з метою виявлення стану психологічної адаптації студента-першокурсника.
4. Розробити сценарій виховного заходу для студентів.

Рекомендована література

1. Варій М. Й. Ортинський В. Л. Основи психології і педагогіки: Навчальний посібник. Київ, 2007.

2. Вітвицька С. С. Основи педагогіки вищої школи : підручник за модульно-рейтинговою системою навчання. 2-ге вид. Київ, 2011. 384 с.

3. Ортинський В. Л. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ, 2009. 472 с.

2.14. Методика організації виховної роботи

Питання для обговорення

1. Планування виховної роботи.
2. Методика проведення виховної години. Організація та проведення виховних заходів.
3. Методика організації та проведення класних зборів, етичної бесіди.
4. Методика проведення усного журналу, бесіди за «круглим столом», дискусії, гри, прес-конференції тощо.
5. Методика проведення свят та екскурсій.
6. Методика проведення предметного тижня та профорієнтаційної роботи.
7. Методика проведення КТС.

Індивідуальні навчально-дослідні завдання

Підготувати розробки та сценарії 4-х заходів на вибір:

- виховної години;
- етичної бесіди;
- усного журналу, бесіди за «круглим столом», дискусії, гри, прес-конференції тощо (на вибір).
- свята;
- екскурсій;
- предметного тижня;
- профорієнтаційного заходу;
- КТС.

Рекомендована література

1. Бех І. Д. Виховання особистості : підруч. для студ. вищ. навч. закл. Київ, 2008. 838 с.

2. Кондрашова Л. Методика організації виховної роботи в сучасній школі: навчальний посібник. Київ, 2014. 226 с.

3. Поясик О. І., Лаппо В. В. Методика виховної роботи : навчальний посібник. Івано-Франківськ, 2011. 202 с.

2.15. Специфіка виховної роботи в позашкільних навчальних закладах, тимчасових дитячих і молодіжних об'єднаннях у літніх оздоровчих таборах

Питання для обговорення

1. Провідні принципи функціонування позашкільних навчальних закладів.

2. Форми виховної роботи в позашкільних закладах освіти.

3. Виховна справа як синтезований компонент у діяльності позашкільного навчального закладу.

4. Форми організованого дозвілля під час канікул.

5. Планування виховної роботи в оздоровчих таборах.

6. Провідні завдання, принципи організації й різновиди виховних заходів у літньому оздоровчому таборі.

7. Організація різних напрямів виховання в літньому оздоровчому таборі.

Практичний блок (робота в мікрогрупах)

1. Студенти презентують й обговорюють зразки виховних справ у позашкільних навчальних закладах різного типу (за вибором).

2. Міні-дискусія на тему “Як зацікавити дітей та підлітків КТС і відволікти увагу від комп'ютеру у літньому таборі?”.

3. Запропонувати перелік (4-6) виховних справ, які сприяли б розумовому, екологічному, трудовому, естетичному вихованню підлітків (за вибором).

4. Схематично відобразити структуру позашкільної освіти в Україні.

5. Скласти хронологічну таблицю розвитку українських молодіжних організацій.

6. Перелічити методи діагностування рівня вихованості підлітків до й після перебування в літньому таборі.

Індивідуальні навчально-дослідні завдання

1. Підготувати реферат за вибором на запропоновані теми:

- Історія становлення української юнацької організації;
- Характеристика системи позашкільної освіти сучасної

України;

- Екологічне виховання у табірній роботі;

– Передумови здійснення національного виховання в осередку літнього оздоровчого табору.

2. Запропонувати добірку конкурсів та ігор, передбачених для виховної роботи під час літніх канікул підлітків.

3. Розробити сценарій святкового вечора до Дня незалежності України для організації в літньому оздоровчому таборі.

4. Організувати “зустріч за круглим столом” з метою обговорення актуальних проблем літнього відпочинку учнівської молоді.

Рекомендована література

1. Биковська О. В. Теоретико-методичні основи позашкільної освіти в Україні. М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. Київ, 2006. 355 с.

2. Дем'янюк Т. Д. Нові технології позашкільної освіти і виховання. Наук.-метод. центр серед, освіти, Рівнен. Палац дітей та молоді. Рівне, 2000. 351, [1] с.

3. Дитячі громадські організації : навчально-методичний посібник. Уклад. Л. М. Мазуренко. Харків, 2004. 188 с.

4. Дитячі організації в Україні : навчально-методичний посібник. Уклад. Кіт Г. Г., Бондаренко Т. М. Вінниця, 2008. 78 с.

2.16. Взаємодія школи, сім'ї та громадськості у вихованні молодого покоління

Питання для обговорення

1. Форми й засоби підвищення педагогічної культури батьків.

2. Форми взаємодії школи та сім'ї.

3. Визначення виховної функції громадських організацій.

4. Громадська діяльність як чинник формування особистості.

5. Шляхи залучення громадськості у процес виховання.

6. Значення громадських організацій у національному вихованні учнівської молоді.

Практичний блок (робота в мікрогрупах)

1. Навчально-педагогічна гра “Бесіда класного керівника з батьками учнів під час відвідування їх удома”.

Індивідуальні навчально-дослідні завдання

1. Укласти порівняльну таблицю позитивних і негативних чинників виховного впливу на дітей засобів масової комунікації.

2. Запропонувати тему й розгорнутий план просвітницького заходу для батьків.

3. Знайти й виписати вислови видатних українських педагогів про значення сімейного виховання в процесі формування особистості.

4. Укласти “Абетку виховання” - перелік порад для батьків дітей молодшого, середнього чи старшого віку (за вибором).

5. Законспектувати розділ (за вибором) з книги Г. Г. Ващенко “Виховний ідеал” і висловити власні міркування щодо актуальності висловлених ідей.

Рекомендована література

1. Іванченко А. В., Сбруєва А. А., Дикова-Фаворська Д. М. Соціалізація і соціальне виховання : навчальний посібник. Відкр. міжнар. ун-т розвитку людини “Україна”, Житомир, екон.-гуманіт. ін-т. Житомиря, 2006. 213 с.

3. Кузьмінський А. І. Омеляненко В. Л. Педагогіка родинного виховання : навчальний посібник. Київ, 2006. 324 с.

4. Кулішенко Л. А. Проблеми національного виховання у засобах масової інформації : навчальний посібник. М-во освіти і науки України, Сум. держ. ун-т. Суми, 2007. 172 с.

2.17. Значення культури педагогічного спілкування у виховному процесі

Питання для обговорення

1. Особливості педагогічного спілкування з вихованцями різних вікових груп.

2. Структурні компоненти педагогічного спілкування.

3. Типи співрозмовників.

4. Компоненти педагогічної діяльності та їх прояв у роботі педагога-вихователя.

5. Значення комунікативних здібностей для різних напрямів виховної роботи.

6. Позитивні й негативні стереотипи педагогічного спілкування в сучасній школі.

Практичний блок (робота в мікрогрупах)

1. Проаналізувати професійні якості одного із педагогів, які вас навчали: 1) які здібності переважали; 2) який компонент педагогічної діяльності здійснювався педагогом найуспішніше; 3) які особистісні риси вирізнялися найпомітніше.

2. Заслухати й обговорити кілька виступів-спогадів: «Які педагоги справили на мене найбільший виховний вплив».

Індивідуальні навчально-дослідні завдання

1. Написати твір-есе на одну із тем: “У чому полягає педагогічний талант, а в чому – педагогічна майстерність”; “Типові уявлення українського народу про педагога-вихователя”.

2. Прорецензувати книгу (на вибір): І.О. Синиці “Педагогічний такт і майстерність учителя”; В.А. Мацюк “Интересней профессии не знаю”.

3. Скласти анкету для оцінки кваліфікації педагога як вихователя.

4. Підготувати реферат на одну із запропонованих тем:

– А. С. Макаренко про майстерність педагога-вихователя;

– Характеристика знань і вмінь, необхідних педагогу для здійснення виховної роботи.

Рекомендована література

1. Години спілкування в 9-11 класах. Упоряд. Л. П. Шедестова, Н.В. Чиренко. Київ, 2006. 94 с.

2. Години спілкування в початковій школі. Упоряд. О. П. Кондратюк, В. В. Кравчина. Київ, 2006. 83 с.

3. Поясик О. І., Лаппо В. В. Методика виховної роботи : навчальний посібник. Івано-Франківськ, 2011. 202 с.

4. Синица И. Е. Педагогический такт и мастерство учителя. Москва, 1983.

2.18. Самовиховання як фактор формування особистості

Питання для обговорення

1. Сутність поняття самовиховання.

2. Роль виховання у процесі самовиховання.

3. Роль самовиховання у розвитку особистості

4. Фактори, що впливають на самооцінку особистості.

5. Організація процесу самовиховання.

6. Психологічні основи самовиховання.

Практичний блок (робота в мікрогрупах)

1. Розробити серію сюжетів (словесно чи за допомогою ілюстрацій) про дитину, котра перебуває у ситуації емоційного дискомфорту. У першому сюжеті подайте ситуацію, в якій дитина відчуває емоційний дискомфорт, а в наступних (демонструються по черзі) – різний рівень активності однолітків у відповідь на цю ситуацію: неухважність до дитини, що потрапила в несприятливу ситуацію; емоційна реакція за відсутності активних дій; звертання за допомогою до вчителя; активні дії дітей, спрямовані на зміну ситуації і вияв гуманних почуттів до однолітка. Скласти низку послідовних запитань для бесіди з дітьми за змістом кожного сюжету.

2. Робота з кейсами за книгою: Главацька О.Г. Основи самовиховання особистості Навчально-методичний посібник. Тернопіль, 2008. 206 с. С. 204-205, 208.

Індивідуальні навчально-дослідні завдання

1. Підготувати реферат на одну із запропонованих тем:

– Самовдосконалення студентів у процесі практичної підготовки.

– Регулятивні операції у самовихованні.

– Вікові особливості суб'єктів і процес самовиховання.

2. Розробити план-конспект виховного заходу для учнів старшого шкільного віку або студентів «Пізнай себе і допоможи собі сам».

3. Скласти програму власного професійного самовиховання за такою схемою:

Професійні якості викладача	Наявні якості	Якості, які потрібно сформулювати	Механізми формування

Рекомендована література

1. Бойправ М. Д. Психологія виховання та самовиховання : навч.-метод. посіб. для студ. пед. спец. вищ. навч. закл. Ніжин, 2007. 109 с.

2. Главацька О. Г. Основи самовиховання особистості : навчально-методичний посібник. Тернопіль, 2008. 206 с.

3. Калініченко А. І. Як займатися самовихованням (методичні рекомендації). Вінниця, 2001. 61 с.

2.19. Моніторинг якості виховної роботи

Питання для обговорення

1. Поняття моніторингу та його виду.
2. Педагогічна діагностика якості виховної роботи як складова педагогічного моніторингу.
3. Програма вивчення учнів і типовий план складання характеристики.
4. Методики вивчення особистості учня/студента та учнівського колективу/академічної групи.
5. Ефективність виховання як показник сформованих якостей особистості.

Практичний блок (робота в мікрогрупах)

1. Придумати гумористичні мініатюри та розіграти короткі сценки, що спонукатимуть дітей помічати помилки у своїй поведінці і виправляти їх.
2. Наведіть приклади методів самовиховання у народній педагогіці.

Індивідуальні навчально-дослідні завдання

1. Розробити орієнтовну програму спостереження за учнями класу і колективом.
2. Розробити кейси (проблемні ситуації) з виховання і запропонувати можливі варіанти їх розв'язання.

Рекомендована література

1. Бех І. Д. Проблема методів виховання у сучасній школі. *Педагогіка і психологія*. 1996. № 4. С. 136-140.
2. Бондар Л. С., Кузьмінський А. І., Прокопенко Л. І. Виховання моральних цінностей у школярів у педагогічній спадщині В. О. Сухомлинського : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. М-во освіти і науки України, Ін-т пед. освіти та освіти дорослих АПН України, Черкас, нац. ун-т ім. Б. Хмельницького. Черкаси, 2008. 159 с.
3. Ващенко Г. Г. Виховний ідеал : підруч. для педагогів, виховників, молоді і батьків. 4-те вид. Всеукр. пед. т-во ім. Г. Ващенка. Львів, 2006. Т. 1. 273 с.

3. ПРОГРАМНІ ВИМОГИ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «МЕТОДИКА ОРГАНІЗАЦІЇ ВИХОВНОЇ РОБОТИ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ»

3.1. Перелік питань до заліку

1. Зміст, етапи й очікуваний результат процесу виховання.
2. Основні закономірності та чинники ефективності процесу виховання.
3. Управління процесом виховання.
4. Проблема самовиховання і перевиховання в педагогічній науці й практиці.
5. Визначення мети виховання в зарубіжній педагогіці.
6. Провідні принципи виховання.
7. Поняття методу та прийому виховання.
8. Класифікація методів виховання.
9. Умови оптимального вибору й ефективного застосування методів виховання.
10. Методи формування свідомості.
11. Методи формування суспільної поведінки.
12. Методи стимулювання діяльності та поведінки.
13. Методи контролю та аналізу ефективності виховання.
14. Реалізація провідних завдань виховання в освітньому процесі.
15. Планування виховної роботи в закладах освіти.
16. Специфіка індивідуальної, групової та масової форм виховної роботи.
17. Шляхи підвищення ефективності виховання школярів.
18. Розумове виховання. Формування наукового світогляду особистості.
19. Форми й методи морального виховання в початковій школі.
20. Статеве виховання і підготовка підлітків до сімейного життя.
21. Виховання свідомої дисципліни, почуття обов'язку та відповідальності.
22. Правове виховання. Виховання несприйнятливості до наркогенних речовин.
23. Організація екологічного виховання в урочний і позаурочний час.

24. Трудове виховання. Профорієнтаційна робота в школі.
25. Економічне виховання. Формування основ підприємництва.
26. Організація естетичного виховання учнів.
27. Значення фізичного виховання в процесі реалізації здорового способу життя.
28. Функцій класного керівника.
29. Основні завдання роботи куратора академічної групи.

3.2. Перелік екзаменаційних питань

1. Зміст, етапи й очікуваний результат процесу виховання.
2. Основні закономірності та чинники ефективності процесу виховання.
3. Провідні принципи виховання.
4. Класифікація методів виховання.
5. Умови оптимального вибору й ефективного застосування методів виховання.
6. Методи формування свідомості.
7. Методи формування суспільної поведінки.
8. Методи стимулювання діяльності та поведінки.
9. Методи контролю та аналізу ефективності виховання.
10. Реалізація провідних завдань виховання в освітньому процесі.
11. Планування виховної роботи в закладах освіти.
12. Специфіка індивідуальної, групової та масової форм виховної роботи.
13. Шляхи підвищення ефективності виховання школярів та молоді.
14. Розумове виховання. Формування наукового світогляду особистості.
15. Форми й методи морального виховання.
16. Статеве виховання і підготовка підлітків до сімейного життя.
17. Виховання свідомої дисципліни, почуття обов'язку та відповідальності.
18. Правове виховання.
19. Організація екологічного виховання в урочний і позаурочний час.
20. Трудове виховання. Профорієнтаційна робота в школі.
21. Економічне виховання. Формування основ підприємництва.
22. Організація естетичного виховання учнів та студентів.

23. Значення фізичного виховання в процесі реалізації здорового способу життя.
24. Функцій класного керівника.
25. Основні завдання роботи куратора академічної групи.
26. Визначення провідних ознак учнівського колективу.
27. Виховний вплив колективу.
28. Органи учнівського/студентського самоврядування.
29. Роль класного керівника/куратора в згуртуванні й вихованні учнівського колективу.
30. Шляхи виховної взаємодії класного керівника з учнівським колективом.
31. Закономірності особистісного розвитку в молодшому шкільному віці.
32. Виховання в учнів початкових класів гуманних рис особистості.
33. Виховання в молодших школярів різнобічних пізнавальних інтересів.
34. Формування в молодших школярів рис дисциплінованості, зібраності й ретельності.
35. Характеристика виховної роботи в середніх класах.
36. Шляхи формування особистісних якостей підлітків у позакласній роботі.
37. Провідні завдання виховання старшокласників.
38. Напрями й форми організації виховної роботи в старших класах.
39. Педагогічна культура батьків як передумова сімейного виховання.
40. Форми й засоби підвищення педагогічної культури батьків.
41. Шляхи залучення громадськості в процес виховання.
42. Роль громадських організацій у вихованні учнівської молоді.
43. Визначення виховної функції громадських організацій.
44. Громадська діяльність як чинник формування особистості.
45. Значення громадських організацій у національному вихованні учнівської молоді.
46. Різновиди дитячих і юнацьких організацій.
47. Характеристика системи позашкільної освіти сучасної України.
48. Провідні принципи функціонування позашкільних навчальних закладів.
49. Форми виховної роботи в позашкільних закладах освіти.
50. Виховна справа як синтезований компонент у діяльності позашкільного навчального закладу.

51. Форми організованого дозвілля під час канікул.
52. Планування виховної роботи в оздоровчих таборах.
53. Провідні завдання, принципи організації й різновиди виховних заходів у літньому оздоровчому таборі.
54. Планування виховної роботи в літніх оздоровчих таборах.
55. Організація фізичного виховання в літньому оздоровчому таборі.
56. Екологічне виховання в табірній роботі.
57. Передумови здійснення національного виховання в літньому оздоровчому таборі.
58. Народні традиції – один з основних напрямів сучасного виховання школярів.
59. Методика проведення окремих форм роботи з використанням народних традицій: вечорниць, сучасних обрядів, вечорів фольклору, козацьких ігор, усних журналів тощо.
60. Студент і студентська група як об'єкти педагогічного процесу.
61. Особливості психічного розвитку студента-першокурсника.
62. Проблеми та фази адаптації студента-першокурсника.
63. Закони, закономірності та основні принципи виховання студентів.
64. Методи, засоби і форми виховного впливу на особистість студента.
65. Сутність поняття самовиховання.
66. Роль самовиховання у розвитку особистості
67. Організація процесу самовиховання.

4. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Анненкова І. П. Методика виховної роботи : Курс лекцій. Одеса, 2005. 142 с.
1. Армор Ф. Уроки для виховання характеру: будуйте своє життя на надійному фундаменті [пер. з англ. В. П. Степанова]. Донецьк, 2009. 55 с.
2. Безкоровайна О. В. Виховання культури особистісного самоствердження в ранньому юнацькому віці. М-во освіти і науки України, Рівен. держ. гуманіт. ун-т. Рівне, 2009. 468 с.
3. Бех І. Д. Виховання особистості: Сходження до духовності : наук. видання. Київ, 2006. 272 с.
4. Бех І. Д. Психологічні джерела виховної майстерності : навч. посіб. Київ, 2009. 246 с.
5. Білецька І. О., Коберник О. М. Методи і засоби особистісно орієнтованого виховання : навч.-метод. посіб. Умань: 2009. 109 с.
6. Бугаєнко Л. П., Грушицька І. Б. Методичні рекомендації з питань організації виховної роботи. М-во освіти і науки України, Одес. нац. політехн. ун-т, Одес. автомоб.-дорож. коледж. Одеса, 2010. 110 с.
7. Ващенко Г. Г. Виховний ідеал : підруч. для педагогів, виховників, молоді і батьків. Всеукр. пед. т-во ім. Г. Ващенко. 4-е вид. Львів, 2006. 273 с.
8. Виховні бесіди: 5-8 класи. Упоряд. Л. Шелестова, Ю. Царенко. Київ, 2004. 128 с.
9. Виховні бесіди: 9-11 класи. Упоряд. Л. Шелестова, Ю. Царенко. Київ, 2004. 111 с.
10. Дем'янюк Т. Д. та ін. Виховання гуманістично спрямованої особистості: навч.-метод. посіб. М-во освіти і науки, молоді і спорту, Ін-т інновац. технологій і змісту освіти. Рівне, 2011. 234 с.
11. Гавриш Н., Ситник Г. Національне виховання учнівської молоді. Упоряд. Ж. М. Сташко. Київ, 2011. 125 с.
12. Години спілкування в 9-11 класах. Упоряд. Л. П. Шелестова, Н. В. Чиренко. Київ, 2006. 94 с.
13. Години спілкування в початковій школі. Упоряд. О. П. Кондратюк, В. В. Кравчина. Київ, 2006. 83 с.
14. Дем'янюк Т. Д. Організація виховного процесу в сучасному загальноосвітньому навчальному закладі: науково-метод. посіб. Суми, 2006. 383 с.
15. Дубина М. І., Руденко Ю. Д. Виховання патріотизму в учнів та студентської молоді. АН вищ. освіти України. Київ, 2010. 403 с.

16. Дем'янюк Т. Д., Бех І. Д., Байрамова М. Г., Мельничук Л. С. Духовно-моральне виховання особистості: інноваційний підхід : навч.-метод. посіб. Ін-т інновац. технологій і змісту освіти та ін. Київ, Рівне, 2007. 315 с.
17. Журба К. І. Виховання духовної культури у підлітків : методичні рекомендації. Київ, 2004. 166 с.
18. Закон України «Про загальну середню освіту». URL: <http://www.mon.gov.ua/education/average>.
19. Закон України «Про освіту». URL: <http://www.mon.gov.ua/education/average>.
20. Закон України «Про позашкільну освіту». URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua>
21. Коберник О. М., Бялик О. В. Інноваційні технології навчання та виховання : навч. посіб. Умань, 2010. 208 с.
22. Коваленко С. М. Колективні творчі справи в початковій школі: «Сонячна Подорож». Київ, 2006. 210 с.
23. Кот М. З. Теорія і методика виховної роботи : навч. посіб. М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова, Ін-т корекційної педагогіки та психології. Київ, 2011. 215 с.
24. Лаппо В. В. Методика виховної роботи в літніх оздоровчих таборах: навч. посіб. Івано-Франківськ, 2012. 300 с.
25. Лізинський В. М. Практичне виховання в школі: особливості та планування. Харків, 2007. 160 с.
26. Методика виховної роботи : навч. посіб. М-во освіти і науки України, Чернів. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича; уклад. Давидович В. Л., Давидович М. Ф. Чернівці, 2007. 302 с.
27. Моральне виховання молодших школярів засобами етнопедагогіки : навч.-метод. посіб. / Гордійчук О.Є. Чернівці: ЧНУ, 2011. 182 с.
28. Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті. URL: <http://www.mon.gov.ua/education/average>.
29. Нісімчук К. Нісімчук А. Технології виховання: морально-етичний аспект. ; голов. ред. В. С. Зубович. Ін-т пед. технологій. Луцьк, 2009. 177 с.
30. Онищенко Н. П. Методика виховної роботи : за кредитно-модуль. системою організації навчання : навч. посіб. М-во освіти і науки України, Держ. вищ. навч. закл. «Переяслав-Хмельниц. держ. пед. ун-т ім. Г. Сковороди». Переяслав-Хмельницький, 2009. 282 с.
31. Організація патріотичного виховання в загальноосвітніх навчальних закладах Луганської області : метод. рек. Упр. освіти і науки Луган. обл. держадмін., Луган. обл. ін-т післядиплом. пед. освіти. Уклад.: Т. М. Сорочан та ін. ; за заг. ред. Т. М. Сорочан. Луганськ, 2007. 303 с.
32. Оржеховська В. М., Тарасова Т. В. Духовність – це здоров'я молодого покоління : навч.-метод. посібник. Вид. 2-е, доп. Тернопіль, 2005. 215 с.

33. Основні орієнтири виховання учнів 1-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів. URL: http://osvita.ua/legislation/Ser_osv.
34. Пантюк М. П. Підготовка майбутнього вчителя до виховної роботи: історико-педагогічний аспект. Дрогобич, 2010. 397 с.
35. Постовий В. Г. Невмержицький О. А. Сім'я і школа: проблеми виховання дітей : посібник. М-во освіти й науки України, Акад. пед. наук України, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. Київ, 2008. 355 с.
36. Поясик О. І., Лаппо В. В. Методика виховної роботи : навчальний посібник. Івано-Франківськ, 2011. 202 с.
37. Родинне виховання: Школа і сім'я – виховуємо разом : посібник. Упоряд.: О. Хромова, Т. Бишова. Київ, 2007. 99 с.
38. Робуль О. М., Семергей Н. В. Технологія виховної діяльності : навч.-метод. посіб. Полтав. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. Полтава, 2001. 166 с.
39. Сім'я або виховання в родині : навч. посіб. для студ. пед. спец. ун-тів з теорії та практики родин. виховання. Уклад. Шевчук М. О., Осаволюк О. А., Семенець Л. Г. Ніжин. держ. ун-т ім. М. Гоголя. Ніжин, 2009. 227 с.
40. Сіркізюк В. В. Основи національного виховання : навч.-метод. посіб. Ін-т пробл. виховання АПН України, Кам'янець-Поділ. держ. ун-т. Кам'янець-Подільський, 2004. 301 с.
41. Синица И. Е. Педагогический такт и мастерство учителя. Москва, 1983.
42. Тимошук Н. С. Особистісно орієнтоване виховання старшокласників у процесі позакласної роботи : навч.-метод. посіб. Наук.-метод. центр серед. освіти. Рівне, 2004. 281 с.
43. Холковська І. Л. Організація діяльності класного керівника. Вінницький держ. педагогічний ун-т ім. М. Коцюбинського. Вінниця, 2010. 194 с.
44. Щербань П. М. Навчально-педагогічні ігри у вищих навчальних закладах : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Ред. Н. В. Леонова. Київ, 2004. 206 с.

Інформаційні ресурси

1. Закон України «Про загальну середню освіту». URL: <http://www.mon.gov.ua/education/average>.
2. Закон України «Про освіту». URL: <http://www.mon.gov.ua/education/average>.
3. Закон України «Про позашкільну освіту». URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua>
4. Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті URL: <http://www.mon.gov.ua/education/average>.
5. Про деякі питання щодо організації виховної роботи у 2017/2018 рр. у закладах освіти. URL: <http://www.mon.gov.ua/education/average>.
6. Основні орієнтири виховання учнів 1-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів. URL: http://osvita.ua/legislation/Ser_osv.
7. Вчитель у мережі. URL: <https://sites.google.com/site/uiejconf>
8. Єдине освітнє інформаційне вікно України. URL: <http://www.osvita.com>
9. Інформаційний портал «Знання». URL: <http://znannya.info>
10. Освіта України. URL: <http://osvita-ukrainy.com.ua>
11. Освіта UA. URL: <http://osvita.ua>
12. Педагогічна бібліотека. URL: <http://www.pedlib.clx.ru>
13. Портал сучасних педагогічних ресурсів. URL: <http://www.intellect-invest.org.ua>

Навчально-методичне видання

ДОРОШЕНКО
Тетяна Володимирівна

СКОРИК
Тамара Володимирівна

МЕТОДИКА ВИХОВНОЇ РОБОТИ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

**Методичні рекомендації
до практичних занять для студентів
спеціальності 014
Середня освіта (Музичне мистецтво)**

Технічний редактор *О. Клімова*

Комп'ютерна верстка
та макетування *О. Клімова*

*Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
серія КВ № 17500-6250 ПР від 16.11.2010 р.*

Підписано до друку 19.09.2018 р. Формат 60x84 1/16. Друк на різнографі.
Обл. друк. арк. 1,66. Ум. друк. арк. 2,56. Наклад 100 прим. Зам. № 853.

Редакційно-видавничий відділ НУЧК імені Т.Г. Шевченка,
14013, м. Чернігів, вул. Гетьмана Полуботка, 53,
тел. 65-17-99